

Kysymyksiä ja vastauksia – Aamulehti (18.3.2020)

1. Miksi hallitus teki kovat päätöksensä juuri nyt eli 16.3.?

Epidemian torjunnassa tärkeätä on toimenpiteiden oikea ajoitus. Nyt on paras mahdollisuus hidastaa epidemian etenemistä, sillä se on siirtymässä vaiheeseen, jossa tartuntaketjuja ei pystytä enää jäljittämään. Mahdollisuus vähentää tartuntoja on suurempi nyt kuin tilanteessa, missä infektio olisi huomaamatta levinnyt väestössä jo pitemmän aikaa. Tavoite on madaltaa epidemiakäyrän huippua ja pidentää epidemian kestoja niin, että kaikki eivät sairastu yhtä aikaa ja terveydenhuoltojärjestelmämme ylikuormitu.

2. Kuinka kauan tämä kestää?

Rajoitukset ovat voimassa 13. huhtikuuta asti. Jatkoaikaa on melko varmasti luvassa, sillä epidemian arvellaan kestävän Suomessa vähintään 2-3 kuukautta.

3. Rajoitetaanko liikkumista maan sisällä?

Linjauksissa sanotaan, että liikkumista voidaan rajoittaa henkeä ja terveyttä uhkaavan vakavan vaaran vuoksi. Rajoituksia voi tulla epidemian edetessä. Myös ulkonaliikkumiskieltojen määrääminen on mahdollista.

4. Saako perhejuhlia järjestää?

Julkiset kokoukset on rajoitettu 10 henkilöön. Tämä pätee myös perhejuhliin: häihin, hautajaisiin, kastajaisiin ja muihin sukutapaamisiin. Paikalla saa olla korkeintaan 10 ihmistä. Juhlat voi esimerkiksi striimata matkapuhelimella sukulaisille ja tuttaville. Sosiaalisten kontaktien rajoittaminen on yksi tärkeä keino rajoittaa epidemian etenemistä. On tärkeätä, että määräyksiä noudatetaan.

5. Mitkä ovat taudin oireet?

Tyypillisimmät uuden koronaviruksen aiheuttaman Covid-19-taudin oireet ovat yskä, kuume ja kurkkukipu. Päänsärkyä ja lihaskipuja esiintyy myös. Osalla sairastuneista on hengenahdistusta. Se voi olla keskimääräistä hankalamman taudin merkki. Pelkkä nuha ei ilmeisesti ole tavallista.

6. Ketkä kuuluvat vakavampiin riskiryhmiin?

Riskiryhmiä ovat yli 70-vuotiaat henkilöt sekä ne, joilla on jokin seuraavista pitkäaikaissairauksista:

Säännöllistä lääkitystä vaativa sydänsairaus (ei lievä verenpainetauti); säännöllistä lääkitystä vaativa keuhkosairaus (esimerkiksi säännöllistä lääkitystä saava astmapotilas); säännöllistä lääkitystä vaativa diabetes, krooninen maksan tai munuaisen vajaatoiminta; jokin vastustuskykyä heikentävä tauti kuten esimerkiksi leukemia, lymfooma tai Hiv-infektio; tauti, johon saat vastustuskykyä heikentävää hoitoa (elinsiirto, solunsalpaajat, TNF-alfasalpaaja, kortikosteroidi tai joku muu immuunivastetta heikentävä hoito); krooninen neurologinen sairaus tai hermolihastauti; sairaalallinen ylipaino (BMI yli 40); ja henkilöt, jotka tupakoivat päivittäin.

7. Mitä tehdään, jos jollakin kodissa ilmaantuu hengitystieinfektion oireita?

Jos oireet ovat lieviä, lepää ja ole kotona, kunnes oireet loppuvat. Ota yhteyttä terveydenhuoltoon vain, jos oireet ovat vakavia, kuten hengenahdistusta tai jos yleistilasi laskee selvästi. Älä mene töihin, harrastuksiin tai paikkoihin, missä on muita ihmisiä.

Myös oireisen lapsen on oltava kotona. Älä pyydä iäkkäitä isovanhempia hoitamaan lasta. Hallituksen linjauksessa yli 70-vuotiaat velvoitetaan pysymään erillään kontakteista muiden ihmisten kanssa mahdollisuuksien mukaan karanteenia vastaavissa olosuhteissa. Näin tehdään heidän oman turvallisuutensa takia. Myös vierailut vanhusten ja muiden riskiryhmien asumispalveluyksiköissä kielletään.

Jos epäilet tartuntaa ikäihmisellä tai ihmisellä, joka muuten kuuluu riskiryhmään, kehoita häntä soittamaan paikallisen terveyskeskuksen tai sairaalan päivystykseen tai soita vaikka itse. Erityistä huomiota tarvitsevat esimerkiksi muistisairaudesta kärsivät.

8. Mitä pitää tehdä, jos on kotona eristyksessä tai karanteenissa, ja oireet pahenevat?

Eristykseen asetetulle on annettu puhelinnumero, johon hän soittaa voimien heikentyessä. Jos vointi huononee paljon, voi soittaa hätänumeroon 112. Myös karanteeniin asetetulle henkilölle on annettu puhelinnumero, johon hän soittaa, mikäli ilmenee Covid-19-taudin oireita.

9. Miten muuta perhettä voi suojata tartunnalta?

Tärkeintä on huolehtia yleisestä hygieniasta, varsinkin käsien puhtaudesta. Pese käsiä riittävän usein huolellisesti saippualla. Koronavirus tarttuu ensisijaisesti pisaratartuntana, mutta se voi myös tarttua kosketustartuntana pintojen kautta, jos pinnoille päätyy yskäpisaroita. Jos on yskää, pitää aivastaa kertakäyttönenäliinaan ja heittää se heti käytön jälkeen roskiin. Jos nenäliinaa ei ole, pitää yskiä omaa kyynärtaivetta tai olkavartta vasten. Toista ihmistä päin ei saa pärskiä.

10. Miten tautia hoidetaan?

Sairauden hoito noudattaa hengitystieinfektion yleisiä hoitoperiaatteita: lepoa, oireidenmukaista hoitoa ja riittävästi juotavaa. Koska kyseessä on uudenlainen virus, sen aiheuttamaan tautiin ei ole olemassa lääkettä. Oireiden hoitoon voi käyttää apteekista saatavia samoja itsehoitolääkkeitä, mitä hengitystieinfektion hoitoon muutenkin käytetään. Kuumetta alentavista lääkkeistä parasetamoli on turvallisin. Oireita lieventäviä lääkkeitä käytettäessä riittävä nesteytys on tärkeitä.

11. Mistä tietää parantuneensa?

Kun oireet ovat hävinneet. Tällä hetkellä (17.3.) suositus on, että kotona on oltava yksi oireeton päivä hengitystieinfektion jälkeen. Koska kyseessä on uudenlainen virus, ohjeet saattavat muuttua tiedon viruksesta karttuessa.

12. Onko raskaana olevalla muuta väestöä suurempi riski saada vakava tartunta?

Covid-19-infektio ei tähänastisen kokemuksen perusteella lisää raskaushäiriöiden riskiä, eikä sen ole todettu siirtyvän veriteitse sikiöön. Raskaana olevat ovat muuta väestöä alttiimpia hengitystieinfektioille, joten erityisen varovaisuuden ja suojaetäisyyksien noudattaminen sekä ihmisjoukkojen välttäminen on suositeltavaa.

13. Saako taudin sairastanut immuniteetin?

Tarkkaa tietoa ei vielä ole. Oletettavasti koronavirukselle kehittyy ainakin joksikin aikaa immuniteetti. Kun riittävä määrä ihmisiä on sairastanut koronavirusinfektion, sille herkkien henkilöiden osuus väestössä vähenee ja lopulta virus ei enää kykene leviämään. Tätä sanotaan laumasuojaksi.

14. Kuinka pitkää sairauslomaa suositellaan?

Työnantajia kannustetaan myöntämään viiden päivän poissaolo omalla ilmoituksella, jos työntekijä kärsii hengitystieinfektiosta. Jos sairaus ei ole parantunut viidessä päivässä, jatkosta sovitaan erikseen. Myös työnantajia edustava Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) suosittelee tätä käytäntöä. Tampereen yliopistollinen keskussairaala Tays suosittelee, että sairauspoissaolot omalla ilmoituksella hyväksytään ainakin epidemian ajan. Lievästi flunssaisena voi tehdä etätöitä, jos vointi ja työtehtävät sen sallivat.

15. Minkälainen on yksityisen lääkäriaseman koronatesti?

Yksityiset terveysasemat ovat kertoneet noudattavansa samoja näytteenottokriteerejä kuin julkinen terveydenhuolto. Testiin meneminen yksityiselle lääkäriasemalle on jokaisen omassa harkinnassa. Koronavirusta ei testata kaikista sairastuneista. Pirkanmaalla koronavirustestaus on tällä hetkellä kohdennettu sairaalahoitoon joutuviin potilaisiin, hengitystieinfektion oirein sairastuviin terveyden- ja sosiaalihuollon työntekijöihin sekä tilanteisiin, joissa epäillään osastoepidemiaa.

16. Kestävätkö tietoverkot kuorman, kun Suomi siirtyy etätöihin ja koulut etäopetukseen?

Toistaiseksi liikenteessä ei ole näkynyt merkittävää kasvua kiinteän verkon tai mobiiliverkon puolella. Kuormitus näyttää tulevan tasaisesti päivän aikana. Samaan aikaan työpaikkojen tietoliikenne on vähentynyt.

Tyypillisesti kovimmat piikit mobiiliverkossa ovat perjantai- ja lauantai-iltaisina, kun kotona katsotaan Netflixiä tai jotain muuta. Jos 4G-verkko alkaa ruuhkautua mobiililiikenteestä, yksi mahdollisuus on vaihtaa 5G-verkkoon tai käyttää kiinteää yhteyttä mobiiliin sijaan.

17. Oikeuttavatko etätyöt työhuonevähennykseen verotuksessa?

Työhuonevähennyksen saa jo sillä perusteella, että työskentelee kotona, oli syy mikä tahansa. Kun käyttää omaa asuntoa työn tekemiseen, voi vähentää siitä johtuvia kuluja, kuten internet-yhteyden käyttöä. Kaavamainen työhuonevähennys kattaa työhuoneen vuokran, kalusteet, valon, sähkön, lämmön ja siivouksen. Vähennys voidaan myöntää myös todellisten kulujen mukaan, jos niistä esitetään riittävä selvitys.

18. Miten tämä vaikuttaa taloyhtiön kokouksiin?

Hallituksen linjaus julkisten kokoontumisten rajoittamisesta kymmeneen henkeen koskee myös yhtiökokouksia.

Taloyhtiön varsinainen yhtiökokous on pidettävä kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Asunto-osakeyhtiölaki tarjoaa mahdollisuuden osallistua yhtiökokoukseen myös etäyhteyden avulla. Yhtiökokous on silti järjestettävä fyysisesti tietyssä paikassa.

19. Miten lähiopetus ja päivähoito järjestetään?

Hallituksen päätöksen mukaan lähiopetus järjestetään keskiviikosta alkaen vain niille esikoululaisille ja 1.–3. luokkien lapsille, joiden vanhemmat työskentelevät yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisillä aloilla. Lähiopetus pyritään järjestämään myös niiden yksinhuoltajien lapsille, joiden vanhemmilla ei ole etätyömahdollisuutta. Työntekijällä on oikeus olla poissa töistä pakottavien perhesyiden takia, jos läsnäolo kotona on välttämätöntä. Työnantajan ei kuitenkaan tarvitse maksaa silloin palkkaa.

Subjekttiivinen oikeus päivähoitoon jatkuu kaikilla lapsilla ja kunnilla on päivähoiton järjestämisvelvoite. Vanhemmille annetaan kuitenkin vahva suositus pitää lapsensa kotona, jos siihen suinkin on mahdollisuus.

20. Voiko koronavirus tarttua lemmikkieläimiin?

Tämänhetkisen tiedon mukaan ei. Hongkongista on raportoitu tapaus, jossa epäiltiin viruksen tarttuneen sairastuneen ihmisen koiraan. Koiran näyte oli heikosti positiivinen, mutta koira oli oireeton. Koiralla ei myöhemmin otetussa testissä kuitenkaan ollut Covid-19-taudin vasta-aineita.

Koirasta voi löytyä pieniä määriä virusta samalla lailla kuin ovenkahvoista tai pöytäpinnoilta, mutta se ei pysty lisääntymään koirassa. Koiralla ja kissalla on omat koronaviruksensa.

Kysymyksiin vastasivat: Pieneläinten sisätautiopin dosentti Minna Rajamäki Helsingin yliopistosta, Tampereen kaupungin kasvatus- ja opetusjohtaja Kristiina Järvelä, Kiinteistöliitto Pirkanmaan juristi Johanna Räikkä, Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n asiantuntijalääkäri Auli Rytivaara, SuPerin puheenjohtaja Silja Paavola, Elisan verkkopalveluiden johtaja Sami Rajamäki, henkilöverotuksen asiantuntija Ville Niemeläinen Verohallinnosta. Tampereen yliopistollisen sairaalan Taysin infektiolääkäri Janne Laine. Tampereen yliopiston epidemiologian professori Pekka Nuorti. Lisäksi tietoa on koottu Taysin ja THL:n verkkosivuilta ja Finlasta.